

6. Илларионов С.В. Принципы симметрии в физике элементарных частиц /С.В. Илларионов, Е.А. Мамчур // Философские проблемы физики элементарных частиц (тридцать лет спустя) / Отв. ред. Ю.Б. Молчанов. – М. : РАН, 1994. – 217с. – С. 167-199.
7. Ковалев И.З. Учение о симметрии в курсе физики средней школы: автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения (физика)» / И.З. Ковалев. – К., 1976. – 24 с.
8. Компанец А.С. Симметрия в микро- и макромире / Компанец А.С. – М.: Наука, 1978. – 208 с.
9. Мултановский В.В. Курс теоретической физики / Мултановский В.В. – М. : Просвещение, 1988. – 304 с.
10. Робоча програма з дисципліни «Фізика» для курсантів за напрямком підготовки 6.07102 «Аеронавігація», професійного спрямування «Обслуговування повітряного руху». / Укладач: В.В. Фоменко. – Кіровоград: КІА НАУ, 2013. – 22 с.
11. Садовий М.І. Окремі питання сучасної та традиційної фізики: Навчальний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів освіти. / М.І. Садовий, О.М. Трифонова – Кіровоград: Видавництво ПП «Каліч О.Г.», 2007. – 307 с.
12. Урманцев Ю.А. Симметрия природы и природа симметрии / Ю.А. Урманцев. – М.: Мысль, 1974. – 229 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Кузьменко Ольга Степанівна – кандидат педагогічних наук доцент кафедри фізико-математичних дисциплін Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету.

Наукові інтереси: методика навчання фізики в загальноосвітніх та вищих навчальних закладах.

УДК 378.091.33 – 027.22

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРАЦІ»

Наталія Мироненко

В статті розглядається особливості організації самостійної роботи майбутніх вчителів технологій під час вивчення дисципліни «Основи сільськогосподарської праці». Визначається сутність поняття самостійної роботи та її види у системі вищої освіти. Пропонується варіант організації самостійної роботи студентів під час вивчення дисципліни «Основи сільськогосподарської праці».

Ключові слова: самостійна робота, майбутні вчителі технологій, основи сільськогосподарської праці, науково-дослідне завдання.

Постановка проблеми. Ефективними шляхами підготовки майбутнього вчителя технологій відповідно до сучасної програми підготовки фахівців галузі «Технології» є формування у студентів усвідомленої потреби в постійному професійному самовдосконаленні, розвитку творчого потенціалу та професійного мислення, створенню умов для самостійного здобуття знань, умінь та навичок їх застосування на практиці. Цьому значною мірою сприяє ефективна самостійна робота, яка дає змогу студентам закріплювати здобуті знання та застосувати їх на практиці. Самостійна робота студентів потребує чітко спланованої організаційно-методичної роботи з боку викладача, який повинен не тільки вчасно надавати допомогу в розв'язанні поставлених студентам завдань, але і сприяти цілеспрямованому формуванню в них знань і умінь щодо її організації.

Самостійна робота студентів є невід'ємною частиною навчального процесу та одним із способів оволодіння навчальним матеріалом. Під час організації самостійної роботи зі студентами, в останніх засвоюється відповідна сума знань, умінь і навичок, розвиваються здібності, формується самостійність в навчанні. Самостійна робота потребує організації та контролю такої діяльності, методичного забезпечення, а також визначення ролі викладача в даному процесі. Під час організації самостійної роботи викладач повинен враховувати те, що не всі студенти можуть сконцентрувати свою увагу на заняттях, не вміють працювати самостійно, обирати з великої кількості матеріалу необхідні знання, згрупувати і узагальнювати їх. Самостійна робота студентів відбувається під постійним контролем викладача, який, в свою чергу, повинен застосовувати індивідуальний підхід до кожного студента та здійснювати ефективне керівництво даним видом діяльності майбутніх вчителів технологій. Викладачу необхідно планувати, організувати та контролювати знання студентів з тих питань, які виносились на самостійне опрацювання. Це дає змогу не тільки виявити рівень знань, а й проблемні питання, які потребують додаткового опрацювання. Контроль за самостійною роботою сприяє активізації роботи студента, підвищує його зацікавленість до навчального процесу. Мета контролю, як педагогічної системи, полягає в одержанні постійної інформації про те, як студенти засвоюють матеріал на всіх етапах навчального процесу.

Аналіз актуальних досліджень. Питання організації самостійної навчальної роботи у системі освіти постійно знаходяться в сфері інтересів дослідників. Вивчення спеціальних наукових робіт і

публікації свідчить про досить детальний розгляд в психолого-педагогічних дослідженнях питань організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Так, ґрунтовні дослідження А.Алексюка, А.Аюрзанайна, П.Підкасистого, В.Козакова присвячені організації самостійної роботи студентів в умовах інтенсифікації навчання [9], на інформаційно-методичне забезпечення самостійної роботи студентів особливу увагу звернув В.Козаков [7], теоретичні і прикладні аспекти самостійної роботи студентів вузів вивчав В.Мороз [9]. Автором детально розглянуті і проаналізовані наявні наукові висновки і практичний досвід організації самостійної навчальної роботи студентів, сформульовані основні науково-теоретичні підходи щодо її вдосконалення. Загальні питання організації самостійної роботи студентів висвітлені також в роботах В.Даниленко, Ю.Палех, І.Шабдур. Психологічних питань організації самостійної роботи студентів у вузі торкається у своїх дослідженнях Є.Заїка. Організаційні основи керівництва самостійною роботою студентів досліджував В.Бабкін [4]. Цікаві в науковому плані методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи студентів вузів підготовлені Л.Журавською [6].

Мета статті полягає у аналізі особливостей організації самостійної роботи майбутніх вчителів технологій під час вивчення дисципліни «Основи сільськогосподарської праці». Визначити сутність поняття самостійної роботи та її види у системі вищої освіти. Запропонувати варіант організації самостійної роботи студентів під час вивчення дисципліни «Основи сільськогосподарської праці».

Виклад основного матеріалу. Самостійна робота здійснюється студентом в ході аудиторних, обов'язкових за розкладом занять, де він слухає і конспектує лекції; виконує лабораторні роботи, вирішує завдання. Що стосується лекцій і семінарів, то вони обумовлюють основні форми самостійної роботи і види домашніх занять. На лекції рекомендується література, методи роботи з підручником і першоджерелами.

Під час організації самостійної роботи основне завдання викладача – дати уявлення про комплекс педагогічних засобів, про принципи вибору з врахуванням індивідуальних особливостей. Тільки володіючи подібною інформацією, студент отримує можливість свідомо і цілеспрямовано відібрати доступні засоби, в тій послідовності, яка буде сприяти найбільш ефективному виконанню завдання.

Високо оцінюючи роль самостійної роботи в процесі навчання, Я. Коменський наголошував: "...Альфю та омегою нашої дидактики нехай буде пошук і відкриття способу, за якого б учителі менше навчали, а учні більше б училися" [8, с. 162].

Як зазначає А. Алексюк, самостійна робота здебільшого виступає чи не єдиним способом виховання самостійності у набутті знань. Самостійність у здобутті знань проявляється лише завдяки власній діяльності, з появою внутрішньої потреби у знаннях, пізнавальних інтересах, захопленості. Самостійність у здобутті знань передбачає оволодіння складними вміннями і навичками бачити зміст та мету роботи, організувати власну самоосвіту, вміння по-новому підходити до вирішення питань, пізнавальну та розумову активність і самостійність, здатність до творчості [1, с. 433].

Погоджуємось з С.Архангельським та Ю. Бабанським [2; 3] які зазначають, що педагогічна технологія підготовки майбутніх учителів передбачає поєднання навчально-пізнавальної, навчально-практичної та самостійної практичної роботи.

При підготовці майбутніх учителів технологій приділяється значна увага організації самостійної роботи студентів під час вивчення фахових дисциплін. Вона забезпечує розвиток таких важливих якостей особистості, як творча активність, ініціативність, пізнавальна самостійність, бажання розширення та поглиблення знань, самостійне навчання та набування й аналіз інформації. Самостійна робота допомагає майбутньому фахівцю більш творчо підійти до вирішення різноманітних питань навчального процесу із підготовки високопрофесійного вчителя технологій, здатного до творчого та компетентного вирішення навчальних завдань у навчально-виховному процесі середніх навчальних закладів.

Так, під час вивчення дисципліни «Основи сільськогосподарської праці», для більш системного підходу до організації самостійної роботи, студентам пропонується самостійне вивчення окремих лекційних питань, підготовка рефератів, доповідей, презентацій на практичні заняття, а також їм дається завдання зробити науково-дослідну роботу, яка передбачає вирощування культурної рослини в домашніх умовах. Результатом виконання такого завдання має бути звіт студента в якому він повинен описати історичне походження обраної рослини, вимоги до середовища, у якому вона повинна рости та розвиватися, особливості ґрунту, підкормки та поливу для обраного виду культурної рослини в домашніх умовах. У процесі росту рослини студенти повинні постійно вести спостереження за станом її розвитку та фотографувати кожну стадію цього розвитку. У звіті повинні відображатись дані фотографії та детальний опис своїх спостережень. У висновках звіт обов'язково має містити детальний аналіз проведеної теоретичної та практичної науково-дослідної роботи. Виконання такого завдання дає можливість майбутнім вчителям технологій розвивати свої здібності, формувати інтерес до навчального предмета, підготувати їх до написання кваліфікаційних робіт з інших дисциплін, а також розвивати необхідні професійні якості. Такі завдання активізують розумову

та навчально-пізнавальну діяльність майбутніх вчителів технологій, що, в свою чергу, допоможе їм в організації майбутньої проектно-технологічної діяльності, проходженні педагогічної практики та майбутній професійній діяльності.

Висновки. Таким чином, нині відчувається гостра потреба у принциповій перебудові і вдосконаленні організації навчально-виховного процесу у вищих закладах освіти на користь тих форм навчання, які формують знання, уміння і навички, які створюють умови для формування у студентів можливостей до самостійного прийняття рішень, вирішення нестандартних і нетипових завдань, високої професійної мобільності, яка характеризується здатністю самостійно здобувати необхідні знання, постійно і самостійно вчитися. Самостійна робота студента є рівноправним елементом навчального процесу, і має однакові з іншими елементами дидактичні цілі і завдання. Вона є важливою функцією активізації пізнавальної діяльності студента. Вирішальна роль у розвитку індивідуальності майбутніх вчителів технологій та їх творчих здібностей, вміння працювати самостійно належить викладачам вищих навчальних закладів. Саме вони мають сформувати в майбутніх фахівців технологічної освіти творче і свідоме відношення до навчального процесу і до спеціальності в цілому.

Отже, проведення самостійної роботи вимагає від викладача поміркованості та дотримання головних вимог до її організації. Зважаючи на це, необхідно так організувати процес навчання, щоб студенти, виконуючи завдання, не просто збагачували свої знання, але і шляхом самостійного пошуку оволодівали методами наукового пізнання, формували вміння займатися самоосвітою, розвивали інтерес до творчого підходу в навчальній роботі. Обов'язок кожного викладача – продемонструвати, що готовність до постійного пошуку нового, актуального знання, його опрацювання та вміння застосувати на практиці є дуже важливі для майбутніх фахівців.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
2. Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. – М.: Высш. школа, 1980. – 368 с.
3. Бабанский Ю.К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований / Дидактический аспект. – М.: Педагогика, 1982. – 192 с.
4. Бабкин В.С. Организационные основы руководства самостоятельной работой студентов: сб. статей / В.С. Бабкин; ред. кол.: Бабкин В.С. и др. – Тюмень, 1976. – 120 с.
5. Буряк В.К. Самостоятельная работа учащихся на уроках физики. М.: Изд-во " Прометей" МПГУ им.Ленина, 1991, 134 с.
6. Журавська Л.М. Методичні рекомендації з організації самостійної роботи студентів / Л.М. Журавська. – Ірпінь: ПУ, 1997. – 78 с.
7. Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение / Козаков В.А. – К.: Высшая школа, 1990. – 247 с.
8. Коменський Ян Амос. Великая дидактика // Избр. соч. – М.: Правда, 1965. – 378 с.
9. Мороз В.Д. Самостійна навчальна робота студентів: монографія / В.Д. Мороз. –Харків: ХМК, 2003. – 64 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Мироненко Наталя Василівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: підготовка вчителя технологій до розвитку в учнів середньої школи творчо-інтелектуальних здібностей.

УДК 378.147

ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Ольга Пуляк

Автором висвітлено питання виховання культури безпеки студентів вищих навчальних закладів у сучасних умовах розвитку країни. Проаналізовано культуру безпеки як компонент культури особистості. Розглянуто основні варіанти входження культури безпеки в зміст вищої освіти. Окреслено найбільш важливі специфічні особливості виховання культури безпеки студентів.

Ключові слова: культура безпеки, ризик, безпека життєдіяльності, відповідальність, шкідливі і небезпечні фактори життєдіяльності.

Постановка проблеми. Пріоритетним завданням проголошеної в Україні стратегії гарантування безпеки людини, суспільства та держави забезпечення у максимально можливому ступені виживання і забезпечення здоров'я населення. А в тих умовах, в яких зараз знаходиться наша країна, всі учасники навчально-виховного процесу повинні бути особливо пильними та соціально відповідальними та